

Cíl: Přehledové i detailní zmapování jedné oblasti středověkých církevních dějin. Seznámení s vývojem forem shromažďování duchovenstva a jejich sněmovní činnosti.

Anotace: Po terminologickém zorientování bude podán základní přehled vývoje partikulárních synod v západní Evropě. Na to naváže představení synodální problematiky české, resp. česko-moravské. Podrobnější pozornost bude věnována obsahu synodálních statut, která dosud nebyla využita v plné šíři pro různé oblasti historického bádání. Nejsou jen dokladem místní církevní legislativy a pramenem pro církevní dějiny obecně, nýbrž jsou i zdrojem informací z oblasti každodenního života jak nižšího kléru, tak věřících laiků. Zachycují různá aktuální dobová témata a v Čechách velmi citlivě reagují i na nástup reformních proudů a počátky husitství. Pozornost bude věnována také proměně podoby shromažďování duchovenstva po vypuknutí husitských válek a v epoše dvojvěří v Čechách, vč. vývoje obsahu synodálních usnesení. Naznačena bude také liturgická podoba synod a jejich zobrazování v ikonografickém materiálu. Přednáška se pokusí ukázat, v čem byl vývoj v Čechách na úrovni doby (styčné body s reformními snahami), v čem nabyly nových směrů a kde předznamenal evropské reformační trendy.

Sylabus:

I. 3. 10. Co to je synoda a jaké prameny jsou k dispozici pro studium synod?

II. 10. 10. Historie synod v Evropě do roku 1414

III. 24. 10. Účast pražského a olomouckého biskupa na synodách mohučské provincie a počátky synod v českých zemích

IV. 31. 10. Synody pražské provincie 1344–1417: komparace zvyklostí synodálního života v Praze, Olomouci a Vratislavi

V. 14. 11. Synodální statuta – jejich právní charakter a obsah

VI. 21. 11. Ceremoniál a ikonografie synod

VII. 28. 11. Synodální kazatelství

VIII. 5. 12. Odraz reformního hnutí na pražských synodách a role synod při nástupu reformního hnutí 1408–1414

IX. 12. 12. Husitské a utrakvistické synody: jejich charakteristika a periodizace; evropské paralely: legislativa koncilů v Kostnici a Basileji o diecézních synodách

X. 19. 12. Sněmování duchovenstva v Čechách v době poděbradské a jagellonské

XI. 2. 1. Zaměření obsahu husitských usnesení v proměnách času (od revoluce po nástup evropské reformace)

XII. 9. 1. Synoda v teorii a praxi reformačních církví (srovnání s českou realitou) a vývoj diecézních synod v katolické církvi (výhled do Tridentina)

Atestace: podle zapsaného typu předmětu:

zápočet – rozprava a diskuse o vyslechnutých tématech (četba 2 titulů);

zkouška – prokázání hlubší znalosti dvou témat (na základě vlastní četby, min. 4 tituly).

Základní literatura:

Hledíková Zdeňka, Kodifikační úloha synodálních statut v českém prostředí předhusitské doby,
in: Velké kodifikace I, Praha 1989, s. 103–116

Hledíková Zdeňka, Synody v pražské diecézi v letech 1349-1419, ČČH 18/1, 1970, s. 117-146

Jedin Hubert, Malé dějiny koncilů, Praha 1990

Krafl Pavel O., Polské provinciální synody 13.–15. století, Praha 2016

Krafl Pavel, Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku, Praha 2003¹, 2014²

Nejedlý Zd., Prameny k synodám strany pražské a tábořské v letech 1441–1444, Praha 1900

Polc J. V. – Hledíková Zd., Pražské synody a koncily předhusitské doby, Praha 2002

Polc J. V., Kapitola z církevního života Čech podle předhusitského zákonodárství, in: Pražské arcibiskupství 1344–1994, Praha 1994, s. 30–57.

Raban Miloš, Sněm české katolické církve. Obnova synodality, Praha 2000

Zelený Rostislav, Synodální život v pražském biskupství (973–1344), in: Tisíc let pražského biskupství, Praha 1973, s. 55–78

Zilyská Blanka, Husitské synody v Čechách 1418–1440, Praha 1985

Podrobný seznam doporučené literatury bude k dispozici při přednáškách.